

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА імені В. М. КОРЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

АЛЬМАНАХ ПРАВА

ПРАВОВІ ЗАСАДИ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: національний і зарубіжний досвід

*До 75-річчя
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
1949–2024*

Науково-практичний юридичний журнал «Альманах права»
внесено до:

Переліку наукових фахових видань України
категорії «Б» у галузі юридичних наук
(081 «Право», 293 «Міжнародне право»)
(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 1643 від 28 грудня 2019 р.)

Міжнародної наукометричної бази даних
Index Copernicus International (Польща)
(листопад 2017 р.)

Київ – 2024

ЮРИДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРАВОТВОРЧОСТІ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ЇЇ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Постановка проблеми. Феномен правотворчості досліджується доволі тривалий період як у світоглядних, так і в наукових працях. Перші уявлення про творення права, його формалізацію та соціалізацію зароджуються ще в епоху античності та активно розвиваються надалі. Проте сьогодні в юридичній літературі як наслідок активного розвитку наукових досліджень правотворчості склалися різноманітні підходи до її розуміння, що зумовлює не лише посилення плюралізації такого розуміння, а й відзначається неоднозначністю її сприйняття та непослідовністю пізнання.

Варто зазначити, що основу успішної правопізнавальної діяльності становлять насамперед методологічні підходи, які дають змогу виробити стратегію наукового пізнання досліджуваного правового явища чи процесу, засновуючись на панівному його сприйнятті. Саме такий підхід є найбільш оптимальним в умовах багатоаспектності підходів до розуміння досліджуваного явища чи процесу. Тому пізнання правотворчості як багатоаспектного феномену, що в юридичній науці представлене різноманітними підходами до розуміння, сьогодні потребує вироблення цілісної методологічної основи задля забезпечення комплексного інтегративного підходу до її пізнання.

Важливим і функціонально витребуваним сучасним підходом до пізнання явищ правової дійсності, особливо тих, зміст яких становить юридична практична діяльність, є юридико-технологічний вимір. Завдяки йому відповідні правові явища і процеси можливо сприйняти й охарактеризувати з точки зору особливого технологічного механізму, де взаємодіють різні компоненти, забезпечуючи алгоритмізацію відповідної юридичної практичної діяльності. Так само і по відношенню до пізнання правотворчості як багатоаспектного феномену значний пізнавальний потенціал має саме юридико-технологічний вимір правотворчості, забезпечуючи відповідне сприйняття та подальше її пізнання. У цьому сенсі варто підтримати думку вчених, що саме юридико-технологічний вимір правових явищ має значний науковий потенціал.

Особливо це стосується дослідження різноманітних аспектів юридичної діяльності (в тому числі й правотворчості), оскільки «юридична діяльність виконує важливу роль у процесах врегулювання соціальних відносин. Пов'язано це не стільки з тим, що результатом такої діяльності є створення правових актів, але й з тим (і це має велике значення для нашого дослідження. – *Авт.*), що завдяки ефективній юридичній діяльності втілюються в життя права і свободи суб'єктів права та забезпечується їх захист. Останнє вказує на те, що юридична діяльність здійснюється відповідно до певного порядку, який, на нашу думку, має належне юридико-технологічне обґрунтування та моделюється за певними юридичними алгоритмами» [1, с. 98].

Ця ідея взята за основу останніх наукових правових досліджень, де юридико-технологічний вимір відіграє важливу роль у вивченні того чи іншого предмета дослідження відповідних наукових робіт. Зокрема, це стосується вивчення питань інформаційних технологій доказування [2]; технологій підготовки судових рішень [3]; технологій внесення змін і доповнень до законодавства [4] тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній літературі різноманітні аспекти правотворчості досліджені доволі широко, водночас методологічні питання її пізнання переважно розкриваються в правовій доктрині епізодично. Зокрема, окремі аспекти пізнання правотворчості

становили предмет дослідження таких вчених, як: С. Бобровник, В. Дудченко, М. Кельман, М. Козюбра, Н. Крестовська, А. Крижановський, Д. Манько, Л. Матвєєва, О. Мурашин, Ю. Оборотов, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, П. Рабінович, С. Стеценко, Ю. Шемшученко. І. Шутак, О. Ющик та ін. Водночас лише в деяких наукових роботах вчені ставлять питання підходів до розуміння правотворчості, а також перспективних напрямів її подальшого дослідження. У сучасних наукових дослідженнях дедалі частіше актуалізуються питання технологічного сприйняття юридичної практичної діяльності, зокрема й правотворчості [3, с. 197]; все більше робиться акцент на посиленні технічної та технологічної складових формалізації норм права [1, с. 24–25], а отже, і доктринальне розуміння сутності правотворчості зазнає трансформації, потребує сьогодні вироблення єдиного підходу як щодо її розуміння, так і щодо її подальшого пізнання. Відповідно дедалі більше акцентується увага на питаннях перспективних напрямів наукового дослідження правотворчості, вироблення єдиного уніфікованого підходу до його сприйняття. Як наслідок, дедалі частіше в наукових колах порушується питання відмежування політичної складової правотворчості та переведення її у формат виключно юридико-технологічної діяльності.

Мета статті. Відзначаючи високий рівень актуальності наукового дослідження пізнавальних аспектів правотворчості, наголошуючи на виключному значенні такого дослідження для подальшого аналізу сучасного стану і перспектив наукового вивчення правотворчості, вважаємо, що метою цієї статті є виокремлення та аналіз перспектив наукового пізнання правотворчості як особливого юридико-технологічного феномену.

Основні результати дослідження. В юридичній літературі феномен юридичних технологій визначається неоднозначно. Зокрема, вченими пропонується розглядати під ними систему науково обґрунтованих і практично витребуваних прийомів, способів, правил підготовки, складання, оформлення, видання, реєстрації, систематизації та обліку правових актів [5, с. 47].

На переконання А. Красницької, юридичні технології – це системне поняття, що поєднує в собі засоби, правила, прийоми, способи юридичної техніки та методика їх застосування [6, с. 46]. Крім того, під юридичними технологіями пропонується розуміти взагалі комплекс інструментарію здійснення будь-якої юридичної практичної діяльності [7, с. 403], що застосовується при моніторингу законодавства на предмет виявлення в ньому недоліків і вироблення пропозицій їх усунення в порядку правотворчості [8, с. 67], а також взагалі стосується формалізації правових норм у сфері правотворчості [9; 10, с. 175–176]. Неоднозначність доктринального розуміння юридичних технологій зумовила спробу їх узагальнення. Зокрема, в юридичних дослідженнях надається характеристика узагальнених доктринальних підходів до розуміння юридичних технологій, а саме як: 1) юридичного інструментарію, що забезпечує вчинення юридично важливих дій і підготовку правових актів (інструментальний підхід); 2) комплексу фактичних дій уповноваженого суб'єкта при здійсненні певної юридичної діяльності, спрямованих на втілення відповідного комплексу прийомів, засобів, методів, способів тощо (діяльнісний підхід); 3) системи нормативно встановлених або доктринально обґрунтованих (рекомендованих) засад, правил поетапного здійснення тієї чи іншої юридичної діяльності (процедурний підхід); 4) багатоаспектного феномену, що включає в себе процедурний, інформаційний, техніко-юридичний та інші аспекти (комплексний (широкий) підхід) [3, с. 27].

На переконання Д. Манька, «під юридичними технологіями слід розуміти науково обґрунтовану інформацію про ефективне використання правового інструментарію задля досягнення результату, який має юридичне значення. Це сукупність прийомів, способів і методів, які не лише отримують вираження у правових актах і всебічне обґрунтування в юридичній науці, а й саме вони зумовлюють форму, порядок та особливості здійснення юридичної діяльності щодо створення правових актів» [1, с. 210–211]. Цей підхід до розуміння юридичних технологій на сьогодні у вітчизняній юридичній науці є одним з найбільш комплексних, і головне, дослідником ставиться цілком логічне питання щодо співвідношення юридичних технологій і методології права. Відповідаючи на це питання, Д. Манько обґрунтовує, що ці поняття є близькими, але не тотожними. Основа методології – мислення та світогляд, основа технології – діяльність і шлях отримання результату. Методологія права є значно ширшою за обсягом і включає юридичні технології як невід'ємний складовий елемент. Використовуючи як критерій характер здійснення діяльності, юридичні технології можна класифікувати на дві великі групи: юридичні технології формалізації права та юридичні

технології окремих видів юридичної діяльності [1, с. 210–211]. Фактично вченим акцентується увага на методологічному значенні юридичних технологій, що може й повинна використовуватись у частині вивчення їх крізь призму:

- формалізації права, що відображає зміст правотворчої діяльності;
- окремих видів юридичної діяльності, а отже, і щодо правотворчості, яка і є водночас таким окремим видом юридичної діяльності.

Так само неоднозначними є доктринальні підходи до розуміння правотворчості. В одній зі своїх наукових робіт на підставі аналізу поглядів вчених нами було узагальнено представлені в юридичній науці підходи до сприйняття та визначення феномену правотворчості [11, с. 224–227], на підставі чого відзначено те, що феномен правотворчості потребує ґрунтовного доктринального переосмислення, що дасть змогу встановити не лише шляхи її вдосконалення, а й визначити її реформаторський вплив на правову систему України загалом. І таке наукове переосмислення правотворчості має засновуватись на оновленні методології її наукового пізнання.

На нашу думку, ключовим питанням подальшого дослідження правотворчості постає питання вироблення конкретного інтегративного її сприйняття, що охоплювало б ключові закономірності вказаного феномену, надало б змогу розкрити його як багатоаспектне явище правової реальності. У цьому сенсі важливо звернути увагу на перспективність застосування юридико-технологічного сприйняття правотворчості як особливого феномену, в якому поєднуються особливості юридичної діяльності, з одного боку, та технологічність здійснення – з другого. Фактично цей вектор наукового дослідження уможливить поєднати розуміння правотворчості: по-перше, в статичні та динамічні; по-друге, з точки зору природи та процесу здійснення; по-третє, крізь призму діяльності уповноважених суб'єктів і засобів її забезпечення тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Логічним завершенням цієї наукової роботи буде визначення перспектив наукового пізнання правотворчості крізь призму її юридико-технологічного виміру.

По-перше, з урахуванням специфіки становлення та розвитку наукових досліджень, сучасного стану наукової розробки юридичних технологій вважаємо за доцільне посилити історико-правові та порівняльно-правові дослідження правотворчості, акцентувавши увагу на особливостях: а) загальнотеоретичного аналізу юридичних технологій правотворчої діяльності як феномену правової реальності, що відзначається закономірностями технологій свого здійснення, які еволюціонували з кожною епохою розвитку державності та правових систем; б) галузевого їх вивчення, що відображатимуть особливості правотворчої діяльності та правових актів у тій чи іншій сфері правового регулювання; в) предметного вивчення окремих аспектів юридичних технологій, у тому числі і теоретико-правових і практичних аспектів таких технологій при здійсненні правотворчості. У сучасній правовій доктрині майже відсутні дослідження історії становлення та розвитку юридичних технологій правотворчої діяльності як практичного явища, а також уявлень про неї як у загальнотеоретичному, так і в галузевому контексті. У зв'язку із цим багато науковців і практиків вважають, що технологія правотворчості – це порівняно нова категорія в правовій доктрині, не акцентуючи увагу на історико-правових аспектах її зародження, становлення та розвитку, що, на нашу думку, є помилковим. Усебічне історико-правове дослідження юридичних технологій правотворчості діяльності крізь призму практики їх функціонування, з одного боку, та об'єкта наукового пізнання – з другого, дасть змогу визначити й проаналізувати причини та умови, в яких функціонують такі юридичні технології, визначити напрями їх удосконалення. Варто відзначити й про певний дефіцит порівняльно-правових досліджень юридичних технологій правотворчості у вітчизняній правовій науці, особливо в контексті аналізу зарубіжного досвіду функціонування технологій у правотворчості, їх доктринальної розробки. Такі дослідження сприятимуть вивченню позитивного досвіду зарубіжних держав, з'ясуванню перспектив їх запозичення у вітчизняну юридичну практику, а також визначення недоліків зарубіжного досвіду функціонування юридичних технологій правотворчості задля запобігання їм в Україні.

По-друге, варто посилити методологічне забезпечення наукового пізнання правотворчості крізь призму комплексу відповідних юридичних технологій, що дасть змогу всебічно розкрити як її теоретико-правові, так і практичні аспекти. У цій частині важливо посилити і предметність вивчення юридичних технологій правотворчості, прив'язавши їх як до відповідної юридичної практичної

діяльності, з одного боку, а з другого – до правотворчих актів, на підготовку яких технології і спрямовані. Це дасть змогу більш предметно та чітко розкрити особливості юридичних технологій правотворчості, а поєднання таких досліджень сприятиме формуванню науково обґрунтованої концепції правотворчих юридичних технологій, що буде закладено в основу удосконалення практики їх здійснення, правового та організаційного забезпечення. Що стосується вивчення теоретико-правових і практичних аспектів юридичних технологій підготовки правотворчих актів, то пізнавальна ідея їх вивчення заснована саме на важливості посилення предметності наукових правових досліджень юридичних технологій, а саме їх вивчення дасть змогу посилити як концептуальний, так і прикладний аспекти функціонування правотворчості. Для виконання таких завдань важливо виокремити й обґрунтувати методологічну основу дослідження, визначити функціональні можливості її складових. Цей напрям наукового дослідження є особливо важливим з урахуванням необхідності посилення концептуалізації вивчення правотворчості з точки зору органічного поєднання юридичних технологій її здійснення.

По-третє, оскільки юридичні технології правотворчості мають насамперед правовий характер, вважаємо перспективним вивчення їх правового забезпечення як на міжнародно-правовому, так і на національному рівнях (з точки зору відповідних рівнів правотворчості). Особливо актуальним убачається критичний аналіз стану правового забезпечення таких юридичних технологій, з огляду на триваючу реформу правотворчості, зокрема й на ухвалений Закон України «Про правотворчу діяльність» [12]. Крім того, перспективним такий вектор дослідження буде і в аспекті подальшого удосконалення правового забезпечення юридичних технологій підготовки правотворчих актів.

По-четверте, сьогодні в загальнонауковому сенсі особливо актуальним постає вдосконалення понятійно-категоріального апарату юридичної науки та науки теорії права. У цій частині з урахуванням перспективності юридико-технологічного вектора наукового дослідження правотворчості вбачається доцільним переосмислити доктринальне визначення поняття «правотворчість», удосконаливши його шляхом відображення її юридико-технологічних особливостей. Це дасть змогу посилити обґрунтування самостійності поняття «правотворчість», розкрити його властивості та формалізувати їх у вигляді системи ознак, удосконалити визначення поняття «правотворчість». Так само актуальність має й наукове забезпечення термінологічного закріплення визначення правотворчості як у положеннях міжнародних актів, так і в положеннях вітчизняних нормативно-правових актів і матеріалів методичного забезпечення правотворчості.

По-п'яте, доцільно посилити дослідження окремих різновидів правотворчості, заклавши в основу їх виокремлення в тому числі юридико-технологічні особливості правотворчості. Наприклад, доцільно дослідити технології підготовки й ухвалення правотворчих актів, технології розгляду правотворчих ініціатив, технології підготовки й узгодження нормативних договорів і судових прецедентів, технології підготовки експертних висновків на проекти правотворчих актів тощо. Такі наукові розробки і пропозиції надалі будуть використані як суб'єктами правотворчості, так і учасниками правотворчої діяльності у своїй практиці, що підвищить рівень їхньої правової свідомості, освіти, унормує, покращить і пришвидшить їхню юридичну практику, підвищить рівень науковості та якості їхньої юридичної діяльності загалом.

По-шосте, перспективним убачається аналіз самих правотворчих актів як особливої юридико-технічної конструкції, що забезпечує формалізацію норм права за результатами розгляду правотворчих питань. Дослідження правотворчих актів є особливо цікавим саме з точки зору результатів формалізації юридичних технологій, їх закріплення у вигляді відповідного офіційного документа.

По-сьоме, має неабиякі перспективи подальше вивчення сучасних проблем реалізації вимог юридичних технологій правотворчості в Україні. Це є особливо актуальним з огляду на: 1) проведення реформи системи суб'єктів правотворчості в Україні; 2) оновлення і перегляд законодавства України; 3) гостру необхідність відновлення довіри до суб'єктів публічної влади, особливо тих суб'єктів, що наділені правотворчими повноваженнями; 4) підвищення ролі і значення міжнародної правотворчої діяльності для правотворчості внутрішньодержавного рівня; 5) наявну потребу вирішення проблем низького рівня дієвості та недостатньої ефективності правотворчих положень, причиною чого може виступати техніко-юридична недосконалість їх підготовки, прийняття та введення в дію; 6) лідируючі позиції України в рейтингу звернення наших громадян до Європейського суду з прав людини щодо порушення принципу правової визначеності як елементу верховенства

права тощо. Дослідження сучасного стану функціонування юридичних технологій правотворчості в Україні дасть змогу виокремити та охарактеризувати недоліки таких технологій і надалі виробити шляхи їх усунення.

По-восьме, у зв'язку із попереднім пунктом залишатимуться актуальними дослідження, спрямовані на вироблення й обґрунтування шляхів удосконалення юридичних технологій підготовки правотворчості актів, зокрема в частині практики їх здійснення та наукового дослідження.

Список використаних джерел

1. Манько Д. Г. Технології та алгоритми юридичної діяльності: дис. ... док. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2020. 460 с.
2. Чванкін С. А. Інформаційні технології у доказуванні в цивільному процесі: теоретичні та практичні аспекти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 520 с.
3. Суперсон О. О. Юридичні технології підготовки судових рішень: теоретико-правові та практичні аспекти: дис. ... д-ра філ. за спец. 081. Київ, 2024. 225 с.
4. Гунько Н. Ю. Зміни та доповнення до законів України: загальнотеоретичні та техніко-технологічні питання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів., 2020. 230 с.
5. Завальна Ж. В., Старинський М. В. Професійні навички юриста: навч. посіб. Суми: Універсальна книга, 2006. 160 с.
6. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: посібник. 2-е вид., доповн. і переробл. Київ: Парламентське вид-во, 2006. 528 с.
7. Крижановський А. Ф. Юридична технологія як інноваційний вектор у підготовці правників. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2012. 492 с.
8. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: монографія Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Івано-Франківськ, 2014. 228 с.
9. Панов М. І. Точність правових норм як необхідна умова якості правотворення. Юридична техніка. URL: <http://legaltechnique.org/>
10. Патерило І. В. Інструменти діяльності публічної адміністрації: сутність та зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 27(2). С. 174–178.
11. Дідич Т. О. Правотворчість: проблеми практики. Дія права: інтегративний аспект: монографія / кол. авторів; відп. ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2010. С. 217–240.
12. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

References

1. Manko D. H. (2020) Tekhnolohii ta alhorytmy yurydychnoi diialnosti: dys. ... dok. yuryd. nauk: 12.00.01. Odesa. 460 s.
2. Chvankin S. A. (2021) Informatsiini tekhnolohii u dokazuvanni v tsyvilnomu protsesi: teoretychni ta praktychni aspekty: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.03. Odessa. 520 s.
3. Superson O. O. (2024) Yurydychni tekhnolohii pidhotovky sudovykh rishen: teoretyko-pravovi ta praktychni aspekty: dys. ... d-ra fil. za spets. 081. Kyiv. 225 s.
4. Hunko N. Iu. (2020) Zminy ta dopovnennia do zakoniv Ukrainy: zahalnoteoretychni ta tekhniko-tekhnolohichni pytannia: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Lviv. 230 s.
5. Zavalna Zh. V., Starynskyi M. V. (2006) Profesiini navychky yurysta: navch. posib. Sumy: Universalna knyha. 160 s.
6. Krasnytska A. V. (2006) Yurydychni dokumenty: tekhnika skladannia, oformlennia ta redahuvannia: posibnyk. 2-e vyd., dopov. i pererobl. Kyiv: Parlamentske vyd-vo. 528 s.
7. Kryzhanovskiy A. F. (2012) Yurydychna tekhnolohiia yak innovatsiinyi vektor u pidhotovtsi pravnykiv. Aktualni hrani zahalnoteoretychnoi yurysprudentsii: monohrafiia / Yu. M. Oborotov, V. V. Zavalniuk, V. V. Dudchenko ta in.; za red. Yu. M. Oborotova. Odesa: Feniks. 492 s.
8. Onyshchuk I. I. (2014) Tekhnika yurydychnoho pysma v normatyvno-pravovykh aktakh: monohrafiia Ivano-Frankivsk: Laboratoriia akademichnykh doslidzhen pravovoho rehuliuвання ta yurydychnoi tekhniky. Ivano-Frankivsk. 228 s.
9. Panov M. I. Tochnist pravovykh norm yak neobkhidna umova yakosti pravotvorennia. Yurydychna tekhnika. URL: <http://legaltechnique.org/>

10. Paterylo I. V. (2014) Instrumenty diialnosti publichnoi administratsii: sutnist ta zmist. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Pravo. Vyp. 27(2). S. 174–178.
11. Didych T. O. (2010) Pravotvorchist: problemy praktyky. Diia prava: intehratyvnyi aspekt: Monohrafiia / Kol. avtoriv; Vidp. red. N. M. Onishchenko. Kyiv: Vyd-vo «Iurydychna dumka». S. 217–240.
12. Pro pravotvorchu diialnist: Zakon Ukrainy vid 24.08.2023 r. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

Дідич Т. О. Юридико-технологічний вимір правотворчості як перспективний напрям її наукового дослідження

У статті акцентовано увагу на доцільності зміни методологічної основи наукового дослідження феномену правотворчості. Наголошено на тому, що сьогодні в юридичній літературі внаслідок активного розвитку наукових досліджень правотворчості склалися різноманітні підходи до її розуміння, що зумовлює не лише посилення плюралізації такого розуміння, а й відзначається неоднозначністю її сприйняття та непослідовністю пізнання. Варто зазначити, що основу успішної правопізнавальної діяльності становлять насамперед методологічні підходи, які дають змогу виробити стратегію наукового пізнання досліджуваного правового явища чи процесу, засновуючись на панівному його сприйнятті. Саме такий підхід є найбільш оптимальним в умовах багатоаспектності підходів до розуміння досліджуваного явища чи процесу. Тому пізнання правотворчості як багатоаспектного феномену, що в юридичній науці представлена різноманітними підходами до розуміння, сьогодні потребує вироблення цілісної методологічної основи, забезпечення комплексного інтегративного підходу до його пізнання. Важливим і функціонально витребуваним сучасним підходом до пізнання явищ правової дійсності, особливо тих, зміст яких становить юридична практична діяльність, є юридико-технологічний вимір. Доведено, що завдяки йому відповідні правові явища та процеси можливо сприйняти та охарактеризувати з точки зору особливого технологічного механізму, де взаємодіють різні компоненти, забезпечуючи алгоритмізацію відповідної юридичної практичної діяльності.

На основі аналізу доктринальних підходів до розуміння юридичних технологій з точки зору їх методологічного значення підсумовано, що технологічний вектор пізнання правотворчості як багатоаспектного феномену має значний пізнавальний потенціал, забезпечуючи відповідне сприйняття та подальше її пізнання. Відзначено, що саме він дасть змогу: 1) посилити історико-правові та порівняльно-правові дослідження правотворчості; 2) оптимізувати методологічне забезпечення наукового пізнання правотворчості крізь призму комплексу відповідних юридичних технологій; 3) акцентувати увагу на правовому забезпеченні правотворчості, як на міжнародно-правовому, так і на національному рівні; 4) вдосконалити понятійно-категоріальний апарат юридичної науки та науки теорії права; 5) посилити дослідження окремих різновидів правотворчості, заклавши в основу їх виокремлення в тому числі юридико-технологічні особливості правотворчості тощо.

Ключові слова: метод, методологія, правоутворення, правотворчість, законотворчість, юридичні технології.

Didych T. O. Juridical-technological dimension of law-making as a prospective direction of its scientific research

In the article, the author focuses on the expediency of changing the methodological basis of the scientific study of the phenomenon of law-making. It is emphasized that today in legal literature, as a result of the active development of scientific studies of law-making, various approaches to its understanding have developed, which causes not only an increase in the pluralization of its understanding, but is also marked by the ambiguity of its perception and inconsistency of knowledge. It is worth noting that the basis of successful legal research activity is primarily methodological approaches that allow developing a strategy for scientific knowledge of the studied legal phenomenon or process, based on the prevailing perception of it. Such an approach is the most optimal in conditions of multifaceted approaches to understanding the phenomenon or process under investigation. Therefore, the knowledge of law-making as a multifaceted phenomenon, which in legal science is represented by various approaches to understanding, today requires the development of a coherent methodological basis, ensuring a complex integrative approach to its knowledge. An important and functionally demanding modern approach to the knowledge of the phenomena of legal reality, especially those whose content is legal practical activity, is the legal-technological dimension. It is proven that thanks to it, the relevant legal phenomena and processes can be perceived and characterized from the point of view of a special technological mechanism where various components interact, providing algorithmization of the relevant legal practical activity.

Based on the finding of doctrinal approaches to the understanding of legal technologies from the point of view of their methodological significance, it was concluded that the technological vector of knowledge of law-making as a multifaceted phenomenon has a significant cognitive potential, providing appropriate perception and further knowledge of it. It was noted that it will allow: 1) to strengthen historical-legal and comparative-legal studies of

law-making; 2) to optimize the methodological provision of scientific knowledge of law-making through the prism of a complex of relevant legal technologies; 3) focus attention on the legal provision of law-making, both at the international legal and national level; 4) to improve the conceptual and categorical legal apparatus of science and the science of legal theory; 5) to strengthen the research of individual varieties of law-making, laying the basis of their separation, including legal-technological features of law-making, etc.

Key words: method, methodology, law-formation, law-making, legislative activity, legal technologies.

DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-148-154